

Milagros Ugalde Lezeta

*Eskoriatza,
Gipuzkoa
(1920-2014)*

Aurkibidea

Biografia

Erkotx kale-baserrian jaio zen. Ama bertakoa zuen eta aita Aramaiokoa. Sei anai-arreba ziren, Milagros bigarrena. Hamabost urterekin eskola bukatu eta lanean hasi zen. Ezkondu arte Arruenean (Beroa) egin zuen lan. Kamiñokua kale-baserriara ezkondu zen, bertako Juan Larrañagarekin. Hiru seme-alaba izan zituzten.

Zintak

ESK-058

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Elortza, Kepa
- **Data:** 2010-01-28
- **Iraupena:** 52 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane

Pasarteak

1. Klausurako mojej esnea eramaten zieten egunero

- **Erref:** ESK-058/004
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:04:23. **Bukatu:** 00:06:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Egunero hiru litro esne eramaten zizkieten mesedetako mojej. Sobratzen zena Demetrioren dendara eramaten zuten. Mesedetako mojen komentua. Eskolak ematen zituzten. Klausurako mojak zirenez, tornu batean pitxar bat bidaltzen zieten eta huraxe bete behar izaten zuten esnez. Igandeetan dirua ere tornutik bidaltzen zieten.

2. Mesedetako mojen komentuko eskola

- **Erref:** ESK-058/005
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:06:41. **Bukatu:** 00:08:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Mesedetako mojek, klausurakoak izan arren, eskolak ematen zituzten. Gaur egun zinea dagoen lekuan zegoen komentua. Bera ere han ibili zen maistrarengana joan aurretik. Moja batzuk onak ziren, baina beste batzuek egurra ematen zuten. Euskaraz ikasten zuten. Eskolak goizez eta arratsaldez.

3. Euskarazko dotrina ezin ikasita

- **Erref:** ESK-058/006
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:08:16. **Bukatu:** 00:10:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina

Laburpena:

Jaunartzea egin behar zutenek dotrina ondo ikasi behar. Ikasten ez zutenak zigortuta eskolan. Berak ezin izaten zuen euskarazko dotrina ikasi eta gaztelaniaz, berriz, erraz moldatzen zen.

4. Mezak mojen komentuan; Arantzazuko fraideak

- **Erref:** ESK-058/007
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:10:16. **Bukatu:** 00:11:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Aste Santua
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Mesedetako mojen komentuan mezak euskaraz ematen zituen on Gregoriok. Mezaren zati batzuetan latinez egin arren, sermoiak euskaraz izaten zirela dio. Aste Santuetan Arantzazuko fraideak joaten ziren urtero, sermoiak egitera. Mojen komentuan goizeko zortzi eta erdietan egoten zen meza eta jende asko batzen zen.

5. Osaba gaixoa eta gaixoentzat erresidentzia

- **Erref:** ESK-058/010
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:14:02. **Bukatu:** 00:16:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Osasun-zentroak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Gogoan du aitaren anaia bat ez zegoela burutik ondo eta gerra sasoian Eskoriatzan zegoen erresidentzian sartu zutela. Gerratean bonba bat erori zela eta hura ikustera joan zenean, bertan ito zen. Mesedetako mojena zen erresidentzia. Periko izeneko batek ganaduaren burua eta hankak eramaten zituen hara, salda egiteko.

6. 15 urterekin "Arruerenera" (Beroa lantegia)

- **Erref:** ESK-058/012
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:17:15. **Bukatu:** 00:18:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debagoieneko lantegiak

Laburpena:

15 urterekin "Arruerenean" (Beroa lantegia) hasi zen lanean. 14 urtez jardun zuen han. Gero Kamiñokua baserrira ezkondu zen. Aluminiozko piezak egiten zituzten, esaterako, lapikoen kirtenak. Edalontziak leundu ere egiten zituzten.

7. Umetako jolasak; Garizuman txirikila

- **Erref:** ESK-058/014
- **Iraupena:** 0:01:33. **Hasi:** 00:18:55. **Bukatu:** 00:20:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Mojen eskolan neskak eta mutilak elkarrekin ibiltzen ziren, baina eskola nazionaletan ez. Umetako jolasak. Txirikila Garizumako jolasa izaten zen.

8. Aretxabaletara lantegira oinez

- **Erref:** ESK-058/016
- **Iraupena:** 0:00:57. **Hasi:** 00:20:32. **Bukatu:** 00:21:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Baserrria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

<p>Beroa lantegira oinez joaten zen. Eguerdian etxera bazkaltzera eta arratsaldean buelta. Egunean zortzi ordu lan egiten zituen lantegian. Gero, etxera joandakoan, baserriko lanak. Soroan zer izaten zuten.</p>

9. Elorreta edo Errotabarri errotetara

- **Erref:** ESK-058/017
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 00:21:29. **Bukatu:** 00:22:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserrria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Etxean egiten zuten ogia. Auzoko Elorreta errotara joaten ziren normalean, batzuetan Errotabarrira ere bai. Irinetan edo dirutan ordaintzen zen errota. Errotariak.

10. Zekorra haizatu eta lehertu zeneko kontuak

- **Erref:** ESK-058/020
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:26:04. **Bukatu:** 00:28:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Kamiñokua baserriko ganadua. Behin zekor bat alpaparekin haizatu eta lehertu egin zitzaiera kontatzen du. Harakinak Gasteizen salduko zuela haragia esaten zien, baina albaitariaren bitartez maristei saldu zieten, hark haragia gordetzeko armairua bazutela eta. Eskoriatzan bazegoen ganadu ermandadea; Erkoetxeok parte hartzen zuten, baina Kamiñokua baserrikoek ez.

11. Senarra 15 hilabetez igeltsuarekin

- **Erref:** ESK-058/023
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 00:32:59. **Bukatu:** 00:35:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

Txahal batek berna-hezurra apurtu zion senarrari, eta 15 hilabetez egon zen igeltsuarekin. Azkenean mareatu egin zen eta ospitalera eraman zuten. Hanka gangrenatuta zeukan hainbeste denboran hala edukita. Hanka hura ez zitzaion ondo geratu.

12. Erromeriara gutxi joaten zen

- **Erref:** ESK-058/025
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:38:59. **Bukatu:** 00:41:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Gaztetan ez zela erromerietara joaten dio. Inoiz edo behin irtenez gero, plazara joaten zen lagunekin. Lanetik etxerakoan ezagutu zuen senarra. Senarrarekin ere ez zen irteten, batzuetan jai egunetan ere lan egin behar izaten zuen eta.

13. Apotzagako bidea erakusteko eskatu zioten soldaduek aitari

- **Erref:** ESK-058/027

- **Iraupena:** 0:03:14. **Hasi:** 00:41:11. **Bukatu:** 00:44:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Gerra hasi zeneko oroitzapenak. Soldaduak joan zitzaizkien etxera. Berak negar egiten zuen, beldurtuta. Aitari Apotzagarako bidea erakusteko eskatu zioten eta beraiekin eraman zuten. Bera kezkatuta egon zen, aitari zerbait egingo ote zioten. Ez zuten izan arazorik soldaduekin. Batzuetan bala galduak iristen ziren euren etxera.

14. Senarra gerra sasoian zaurituta

- **Erref:** ESK-058/029
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:45:09. **Bukatu:** 00:47:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

<p>Senarra soldadu eraman zuten gerra sasoian eta belaunean zauritu zuten. Ezgaitasuna eman zioten, baina, medikua aldatu zenean, paperak galdu egin ziren. Bera egon zen lekuan zeuden mojei esker berreskuratu zituen paperak. Hanka bat motzagoa geratu zitzaion. Pentsioa jasotzeko Madrilera joan behar zen, baina ez zuen joan nahi izan, mareatu egiten zela eta.</p>

15. Gerraosteko errazionamendua eta etxeko gaiak entregatu beharra

- **Erref:** ESK-058/031
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:48:11. **Bukatu:** 00:50:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerraosteko errazionamendua. Baserritarrei ez zizkieten ematen zenbait elikagai (babarruna, dilistak...). Eta, alderantziz, etxean jasotakoaren zati bat udaletxean entregatu behar izaten zuten: artoa, garia era patata. Gari nahikoa ez eta erosi egin behar batzuetan. Alkate oñatiar bati esker kendu zen garia entregatzearen kontua. Kontrabandoa.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-12-23

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com